

'Je moet ontzettend veel van iemand houden'

Direct na de eerste uitzending van de NCRV-televisie over het onderwerp euthanasie, op 15 oktober vorig jaar, schreef een verpleegster de volgende brief:

Mijne heren, medewerkers aan het televisieprogramma
'Een milde dood'

Met grote interesse heb ik hedenavond de gesprekken rondom de euthanasie gevolgd.

Mijn grote dank gaat uit naar dr. Verkuyl. Niet omdat hij 'de wet' wil gehoorzamen (wetten worden gemaakt naar de in die bepaalde periode geldende gedragsnormen en zijn dus voor verandering vatbaar) maar wel in 't bijzonder om 't benadrukken van de liefde en barmhartigheid (die belangrijker kunnen zijn dan de wet).

Als verpleegster heb ik 't voorrecht gehad mijn vader en later ook mijn moeder thuis te kunnen verplegen. Beiden hadden kanker.

Met mijn vader kon je daar rustig over praten. Hij beleefde zijn aftakeling zéér bewust en het was voor hem een behoefte daar met iemand over te kunnen praten. Het gaf hem de nodige weerstand om de huichelarij van 'nou je ziet er toch weer aardig goed uit' en 'als straks het zonnetje maar weer komt' met een glimlach te kunnen inkasseren.

Toen zijn laatste grote lijden begon gaf de behandelend huisarts de gebruikelijke verdovende en pijnstillende middelen. Ook de gebruikelijke voorschriften betreffende de dosering, maar tegelijk daarbij de uitdrukkelijke vrijheid om te handelen naar eigen inzicht.

Hij begreep dat toen misschien niet meteen. Ik geloof achteraf dat ik het alleen waardeerde als blijk van vertrouwen in de verhouding arts-verpleegster. Mijn vader vroeg God om te mogen sterven. Maar hij was nuchter genoeg om te weten dat de hulp van de arts de weg daartoe kon zijn. Na een gesprek met de predikant (waarna mijn vader zei 'klaar' te zijn) werd zijn aandrang en vragen om te 'mogen' sterven haast onweerstaanbaar.

In zijn lijden werd hem niets bespaard. Dat is nergens overdreven. Ik heb tenslotte zoveel mensen zien sterven en ken de 'graden' van ellende die daaraan vooraf kan gaan.

Twee volle weken waren er nodig vóór ik de beslissende hoeveelheid injectievoestof toediende. Of die het leven bekortte met 1 uur, 1 dag of misschien nog een week, ik weet het niet.

Wel weet ik dat ik nog altijd dankbaar ben dat ik dit kon doen. Het is 10 jaar geleden. Het woord euthanasie was nog geen gemeengoed. Grote dankbaarheid voel ik ook nog altijd ten opzichte van de arts die niet de beslissing wilde nemen en niets wilde forceren maar de mogelijkheid gaf om dát te doen waartoe grote liefde voor mijn vader mij drong.

En dat is toch echt iets anders dan medelijden. Dat laatste, dat mee-lijden doe je ook met je patiënten. Maar daarvoor zou ik nooit zo'n beslissing hebben durven nemen.

Je moet ontzettend veel van iemand houden om in volle verantwoording een eind aan zijn of haar leven te maken. Bij mijn moeder aktiveerden 5 jaar na de mamma-amputatie de sluimerende uitzaaiingen zich zeer plotseling. Gewoon binnen enkele uren. Je zou zo zeggen: God wenst haar te zegenen met een zéér snelle dood.

Ik was toen niet thuis. Zij werd opgenomen in het ziekenhuis waar men haar leven 'redde' met de bekende injectiekuur.

Precies één jaar werd aan haar leven toegevoegd. Niet van Godswegen, maar van artswege.

Een jaar vol zorg - verdriet - angst en hoop. Haaruitval - stemverandering - karakterverandering. Dat laatste was wel 't aller-moeilijkste. Dat maakte ook het praten met elkaar op de oude vertrouwde wijze eigenlijk onmogelijk. Zijzelf en haar omgeving hebben daar zwaar onder geleden. 'Mag een arts het leven bekorten' is een vraag met dubbele bodem. Want onlosmakelijk daaraan klemde de vraag: 'Mag een arts het leven verlengen?'

Dit gebeurt momenteel als een routinehandeling. Ik zie het rondom me heen bij herhaling.

Vraagt niemand zich af of dit mag? Heeft het iets te maken met liefde en barmhartigheid om ten koste van alles, ja zelfs ten koste van de persoonlijkheid van de betrokkene diens leven te verlengen met een x aantal maanden? Dit is beangstigend. Het doet mij aan als het experiment. Het experiment met de dood ten koste van levenden en allen die van hen houden.

Ik dacht altijd: mijn moeder zal als 't aan mij ligt niet zo lang lijden als vader. Ook bij haar had ik de mogelijkheid om aan het einde van de baan de genadige dood wat tegemoet te komen. Maar wat zitten we toch aan onszelf en onze ingeperste ethiek vast. Ze leed nog een week, ook haar werd niets bespaard, en ik wist dat ik moest helpen en 't was zo moeilijk want deze vrouw die 't laatste jaar zo volkomen anders gereageerd had was eigenlijk mijn oude vertrouwde moeder niet meer en ik hield nog altijd veel van haar maar op een andere manier. Door haar karakterverandering raakten we van elkaar vervreemd.

We voelden dit beiden als een groot verdriet. Juist in deze laatste levensperiode waarin mensen zoveel voor elkaar kunnen zijn, beleefden wij ieder een groot gevoel van eenzaamheid. Pas na die 8 dagen van uiterst langzaam sterven realiseerde ik me dat het deze verandering in onze verhouding tot elkaar was die het mij belette de beslissende injectie te geven. Toen ik wist wat de oorzaak was, kon ik het pas doen.

De 'dokter', zelfs de 'bevriende huisarts' zal nooit de beslissing kunnen nemen om 't leven te beëindigen. Dit is voorbehouden aan diegene die veel, heel veel van de patiënt houdt. De arts helpt daarbij. Wat kwam dat in 't relaas van de huisarts in uw program goed naar voren!

Mag ik u heel hartelijk danken voor alle zorg waarmee u dit onderwerp hebt gebracht. Jammer dat je zulke onderwerpen met zoveel voorzichtige woorden moet benaderen. Onze huisarts wist het. En ik wist dat hij het wist - gewoon, door een gebaar, en door een blik van verstandhouding. We hebben er nooit over gesproken.

Dat was niet nodig. En ik ben hem zéér dankbaar daarvoor. Als u 't mij vraagt lopen er vast héél veel mensen rond die de goede dood een helpende hand toegestoken hebben terwille van hen die aan hun zorg waren toevertrouwd. Het is goed dat over deze dingen gesproken wordt.

Nogmaals aan u allen hartelijk dank.